

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Deres ref: 14/2642

Vår ref: 14/65/KUD/ST

Dato: 15. august 2014

Gjennomgang av Norsk kulturråd – høringsvar fra Norsk teater- og orkesterforening (NTO)

Vi viser til høringsbrev av 2. juni vedrørende rapporten "Gjennomgang av Norsk kulturråd". NTOs høringsvar følger nedenfor.

INNLEDENDE MERKNAD

Etter vårt syn gir rapporten en oversiktlig gjennomgang av Norsk kulturråds historie, og den bidrar til å klargjøre viktige prinsipper og begreper som grunnlag for en diskusjon om Kulturrådets rolle og oppgavesammensetning. Utredningsgruppen anvender Enger-utvalgets begrep om ytringskultur for å synliggjøre kulturlivets – herunder Kulturrådets – rolle i offentligheten. Vi mener dette begrepet gir et godt bakteppe for diskusjonen om Kulturrådet, og at det bidrar til å tydeliggjøre hvilken grunnleggende viktig betydning armlengdesprinsippet har i kulturpolitikken som en forutsetning for å nå målene om ytringsmangfold og kvalitet.

RÅDETS ROLLE

Utredningsgruppen tar til orde for å styrke rådets rolle som kulturpolitisk aktør og strategiorgan, fremfor å rendyrke rådet som tilskudsforvalter. Rådets hovedoppgave bør, i følge gruppen, være å vurdere fagområder og ordninger i sammenheng og legge planer for en dynamisk bruk av fondsmidlene. For å frigjøre ressurser og legge til rette for rådets overordnede strategiarbeid, foreslår gruppen at fagutvalgene får vedtaksfullmakt i alle saker om enkelttilskudd.

NTO er enig i at det kan være fruktbart å styrke rådets rolle som selvstendig kulturpolitisk aktør og strategiorgan. Vi mener dette forslaget tydeliggjør Kulturrådets uavhengighet i forhold til departementet, og håper at det kan bidra til å fremme kulturpolitisk refleksjon og sette kulturpolitikken på dagsorden.

Samtidig vil vi understreke at Kulturrådet er én blant mange autonome institusjoner og organisasjoner som i dag bidrar til kulturpolitisk refleksjon og debatt på en armlengdes avstand fra politiske myndigheter. For å sikre maktspredning, er det viktig at dette mangfoldet av fagmiljøer anerkjennes som likeverdige bidragsytere i en flerstemmig kulturpolitisk offentlighet.

RÅDETS SAMMENSETNING

Dersom rådet skal styrke sin rolle som kulturpolitisk aktør og strategiorgan, er det nødvendig at det har et kunnskapsbasert blikk på hele kultursektoren. Det betyr at rådets medlemmer samlet må inneha tilstrekkelig bred fagkompetanse, og at også kunnskap om problemstillinger i skjæringspunktet mellom Kulturrådets virksomhet og institusjoner som mottar driftsstøtte direkte over statsbudsjettet er representert.

RÅDETS FLEKSIBILITET I FORDELINGEN AV FONDSMIDLENE

NTO har ved flere anledninger påpekt uklarheter i ansvarsdelingen mellom politiske myndigheter og Kulturrådet i disponeringen av Norsk kulturfond, og vi har understreket betydningen av at Kulturrådet har handlingsrom til å fordele fondsmidlene etter selvstendige kunstfaglige vurderinger.

Utredningsgruppen anbefaler en prosess der departementet legger frem forslag til fordeling mellom fagkapitlene, etter innspill fra rådet, og Stortinget vedtar hovedfordelingen. Rådet gis fullmakt til å overføre midler mellom fagkapitlene innenfor en ramme på fem prosent.

Vi mener at dette forslaget bidrar til en tydeliggjøring av ansvarsforholdene, og at det langt på vei ivaretar behovet for fleksibilitet. Samtidig merker vi oss at utredningsgruppen mener et budsjettssystem der det er opp til rådet (eller departementet etter forslag fra rådet) å bestemme hovedfordelingen, ”ideelt sett” kan være å foretrekke.

Etter vårt syn bør disse to alternativene vurderes nøye for å finne en best mulig balanse mellom politisk styring og kunst- og kulturfaglige vurderinger. De foreslåtte endringene i rådets rolle og sammensetning synes også å legge til rette for en styrking av rådets innflytelse over hovedfordelingen ettersom medlemmene i mindre grad vil fungere som representanter for bestemte kunstområder.

NORSK KULTURFOND OG POST 74

Etter vårt syn er Kulturrådets forvaltningsmyndighet over post 74 uklar, og vi er positive til at utredningsgruppen foreslår en opprydding i forvaltningen av tilskudd til tiltak som i dag ligger under denne posten.

NTO er enig i premisset om at rådets/fagutvalgenes tilskuddsportefølje skal være begrenset til forvaltning av midler på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger. I tråd med dette tror vi det kan være hensiktsmessig å legge tiltak som egner seg for en kunstfaglig vurdering inn under Norsk kulturfond og flytte øvrige tiltak som i dag ligger på post 74 til andre poster på Kulturdepartementets budsjett, slik utredningsgruppen foreslår.

SØKERE SOM MOTTAR FAST ÅRLIG STATSTILSKUDD

I 2007 ble det innført en hovedregel om at virksomheter med fast årlig statstilskudd ikke kan søke prosjektstøtte fra Norsk kulturfond.

Vi merker oss at utredningsgruppen deler NTOs bekymring for at denne hovedregelen kan vanskeliggjøre samarbeid mellom virksomheter med fast årlig tilskudd og aktører som er avhengige av midler fra Norsk kulturfond. I innspillet til den foreliggende gjennomgangen etterlyste vi en

tydeliggjøring av hva denne regelen innebærer i praksis for ulike typer samarbeid, og vi understreket særlig betydningen av at kulturpolitiske støtteordninger bidrar til å fremme samarbeid der det kunstneriske ansvaret og eierskapet til prosjektet er likeverdig delt.

NTO er tilfreds med at utredningsgruppen tar til orde for at unntak fra regelen bør vurderes for å fremme nettopp denne typen samarbeid, der begge parter har innflytelse over det kunstneriske produktet, og at gruppen samtidig anbefaler rådet å utarbeide retningslinjer for praktisering av regelen.

Vi mener at unntak fra regelen også bør vurderes i forhold til Kulturrådets formidlingsordninger for å bedre institusjonenes muligheter til å programmere gjestespill og konserter, og derigjennom styrke formidlingen av scenekunstkompanienes og musikkensembles produksjoner.

Foreningen registrerer at gruppen tar til orde for å opprettholde hovedregelen "på bakgrunn av den relativt lave andelen midler på det statlige kulturbudsjettet som er avsatt til det ikke-institusjonaliserte feltet".

Vi vil understreke at en oppmyking av hovedregelen på ingen måte behøver å gå utover vilkårene for de aktørene som er avhengige av Kulturfondsstøtte. Tvert i mot kan tilleggsfinansiering fra Kulturfondet, som muliggjør samarbeidsprosjekter hvor en institusjon allerede er inne med betydelige ressurser, bidra til en enda større flyt av pengestrømmer mellom virksomheter med fast årlig driftstilskudd og Kulturfondsfinansierte virksomheter og prosjekter. Tilrettelegging for mer samarbeid, gjennom en oppmyking av hovedregelen, kan på denne måten bidra til å styrke produksjons- og formidlingsvilkårene for selvstendige kompanier, ensembler, prosjekter og enkeltkunstnere.

Sammen med Arbeidsgiverforeningen Spekter vil NTO få utredet ulike typer samarbeid mellom teatre og scenekunstkompanier og tilhørende pengestrømmer, bl.a. for å få større innsikt i hvor store ressurser teatrene anvender på samarbeid og hvilken betydning dette samarbeidet har for kompanienes produksjons- og formidlingsvilkår.

DEN STATLIGE STIPEND- OG GARANTIINTEKTSORDNINGEN

I tråd med utredningsgruppens forståelse av armlengdesprinsippet, mener vi det er viktig å sikre at den delen av kunststøttesystemet som forvalter midler ut fra kunstfaglige vurderinger har nødvendig avstand til både politiske og organiserte interesser. Vi er derfor enige i at interesseorganisasjoner ikke bør gis myndighet til å fordele offentlig støtte til kunst og kultur.

På denne bakgrunnen støtter vi forslaget om at midlene som i dag forvaltes av Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for fremtiden bør fordeles av stipendkomitéer som er uavhengige både av politiske myndigheter og av interesseorganisasjoner. Vi vil understreke at vår begrunnelse for å støtte forslaget er rent prinsipiell, og at dette på ingen måte handler om de enkelte kunstnerorganisasjonenes praktiske håndtering av oppgaven.

Samtidig ser vi at forslaget om å legge forvaltningen av statens stipend og garantiinntekter til rådet kan innebære en maktkonsentrasjon. Vi vil derfor fremheve betydningen av å opprettholde egne stipendkomitéer for å sikre fordeling av makt mellom ulike fagpersoner.

EGENINITIERTE PROSJEKTER

Helt i tråd med NTOs innspill, peker utredningsgruppen på betydningen av å finne en hensiktsmessig oppgavefordeling som sikrer at Kulturrådets innsats supplerer, og ikke konkurrerer med, kompetente og kvalifiserte aktører som søker kulturfondsmidler til egne prosjekter.

Vi er enige med utredningsgruppen i at det er viktig å skille tydelig mellom "bestiller"- og "utførerrollen", og at Kulturrådets rolle skal være å støtte kulturlivets aktører fremfor å innta en produsentrolle og selv utføre prosjektene.

OPPGAVER PÅ DET INTERNASJONALE OMRÅDET

NTO har ved flere anledninger understreket behovet for å vurdere den politiske og forvaltningsmessige ansvarsdelingen på det internasjonale området. Vi mener en slik vurdering er viktig for å tydeliggjøre hvilke prinsipper og mål som skal ligge til grunn for politikktutforming.

Foreningen er positiv til utredningsgruppens forslag om å styrke Kulturrådets internasjonale mandat, slik også vi tar til ordet for i vårt innspill. Vi leser dette som en utvidelse og styrking av statens *kulturpolitiske* ansvar for å fremme internasjonal aktivitet og samarbeid, forankret i overordnede mål om kvalitet og uttrykksmangfold.

Vi anerkjenner at strukturen med separat forvaltning av reisestøtteordningene og Norsk kulturfond ivaretar hensynet til maktspredning. Likevel ser vi et behov for å gjennomgå støtteordningene på dette området i lys av prinsippet om at interesseorganisasjoner ikke skal gis myndighet til å fordele offentlig støtte til kunst og kultur.

SPØRSMÅLET OM DELING AV KULTURRÅDET

NTO har tidligere påpekt at den tiltakende sammenblanding av armlengdesoppgaver og politisk styrte direktoratsoppgaver i Kulturrådet er problematisk. Utredningsgruppens forslag om å skille mellom rådet og fagadministrasjonen gjennom en navneendring kan godt mulig bidra til å gi et tydeligere bilde av virksomheten utad. Dette vil imidlertid ikke løse problemet ved at den samme fagadministrasjon både fungerer som sekretariat for rådet som armlengdesorgan og ivaretar politisk styrte direktoratsoppgaver. Etter vårt syn fremstår mindretallsforslaget om en deling av Kulturrådet som prinsipielt velbegrunnet, og vi mener det kan være klokt å vurdere dette forslaget nærmere.

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Bernt Bauge
styreleder

Morten Gjelten
direktør